گزارش یک

زهرا چیذری

تشدید بحران صندلی‌های خالی تخصص پزشکی

با توقف افزایش پذیرش پزشکی در دوره عمومی، بحران صندلی‌های خالی تخصص تشدید می‌شود

در میان تمامی مطالبات دانشجویان از خوابگاه گرفته تا شهریه و طرح و اشتغال و وام و حتی غذای دانشجویی جالب است که دولت پای مطالبات دانشجویان در رابطه با افزایش ظرفیت دانشجویان پزشکی ایستاده‌است! حالا هم بعد از وزیر و معاون آموزشی وزارت بهداشت، نوبت به معاون اجرایی رئیس‌جمهور رسیده که علیه افزایش ظرفیت پذیرش پزشکی نسخه بپیچد؛ همچنان که در مراسم بزرگداشت روز دانشجو تأکید کرد: «به طور جدی پیگیر توقف موضوع افزایش ظرفیت دانشجوی پزشکی هستیم.» تأکید دولتی‌ها بر توقف افزایش و حتی کاهش ظرفیت‌های پذیرش پزشک در حالی است که همین حالا هم با بحران خالی ماندن صندلی‌های تخصص مواجهیم و از آنجایی که گذراندن دوره تخصص ملزم به داشتن مدرک پزشکی عمومی است با کاهش ظرفیت‌های پذیرش پزشکی عمومی لاجرم ریسک خالی ماندن صندلی‌های تخصص هم بالاتر می‌رود!

بحران کمبود پزشک به خصوص در حوزه تخصص به جاهای باریک کشیده است. حالا دیگر کمبود پزشک در برخی از تخصص‌ها مانند اطفال به گونه‌ای جدی شده که انجمن‌ها خودشان درباره در حوزه کمبود متخصص کودکان هشدار می‌دهند. در حوزه هایی همچون بیهوشی و عفونی و طب اورژانس هم وضعیت همین است و با کمبود جدی متخصصان این حوزه مواجهیم همچنانکه صندلی‌های تخصص در این رشته‌ها هم چند سالی می‌شود خالی می‌ماند تا آینده سلامت کشور را خوف‌انگیزتر از قبل به تصویر بکشد!

در چنین شرایط اما تمام ارکان تنها دولتی که رئیس‌جمهور آن هم یک پزشک است دست به دست هم داده‌اند تا با ترجیح منافع صنفی به منافع مردم و کشور، نه فقط مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص افزایش ظرفیت پزشکی را متوقف کنند، بلکه از سال آینده ظرفیت‌های پذیرش پزشکی را کاهش دهند؛ اقدامی که نتیجه‌ای به جز عمیق‌تر شدن بحران کمبود پزشک ندارد!

ارکان دولت علیه منافع سلامت

پس از وزیر بهداشت و معاونان قائم‌مقام وی حالا نوبت سایر اعضای دولت است که افزایش ظرفیت پذیرش پزشکی را متوقف یا معکوس کنند. البته که مسعود پزشکیان رئیس‌جمهور که خود نیز از جامعه پزشکی است برای این توقف افزایش ظرفیت‌ها چراغ سبز نشان داده بود. حالا هم محمد جعفر قائم‌پناه، معاون اجرایی رئیس‌جمهور در مراسم بزرگداشت روز دانشجو که در تالار دانشجو دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد تأکید کرد: «با افزایش ظرفیت پذیرش دانشجو مخالف هستیم ضمن آنکه برای چنین افزایش ظرفیتی اصلاً فضا و کلاس آموزشی مورد نیاز وجود ندارد. دانشجوی پزشکی باید آناتومی بداند. دانشجوی پزشکی، بیمار و تجهیزات می‌خواهد که شرایط آن وجود ندارد.» وی ادامه داد: «قرار نیست پزشک تربیت کنیم که برود در اسنپ کار کند یا مهاجرت کند. بنابراین به طور جدی پیگیر توقف موضوع افزایش ظرفیت دانشجوی پزشکی هستیم.»

چالش کمبود متخصص در رشته‌های مادر

ماجرا اما به این سادگی‌ها نیست. کمبود متخصص حوزه کودکان به هشدار رسیده و بحرانی شده‌است. همانگونه که یوسف مجتهدی، رئیس بیمارستان بهرامی در مصاحبه‌ای گفته است: «با فقدان فلوشیپ جراحی کودکان مواجه هستیم. احساس خوبی نسبت به تداوم این موضوع ندارم؛ انجام اعمال جراحی کودکان در نقاط مختلف کشور یک افتخار است و نیازی به حضور بیماران در تهران نیست، اما خالی ماندن فلوشیپ جراحی کودکان سبب می‌شود که بیمارستان‌های شهرستان‌ها با فقدان جراح کودکان مواجه شوند.»

وضعیت رشته‌های اورژانس و بیهوشی هم اورژانسی است!

علی جعفریان، قائم‌مقام وزیر بهداشت، با اشاره به وضعیت ظرفیت‌های خالی در رشته‌های دستیاری گفته‌است: در سال ۱۴۰۳ بیش از هزار و ۶۰۰ صندلی دستیاری در دانشگاه‌های کشور خالی مانده‌است. در رشته بیهوشی، از ۴۴۰ ظرفیت فقط ۱۱۰ رزیدنت جذب شد و ۱۳۰ صندلی بدون دانشجو باقی ماند. همچنین بیش از ۸۰ درصد صندلی‌های رشته طب اورژانس نیز پر نشد و از ۴۰۰ ظرفیت، تنها ۳۸ نفر وارد این رشته شدند. با تمام اینها اما مسئولان صنف سلامت همچنان معتقد به کاهش ظرفیت‌های پذیرش پزشکی هستند و می‌گویند افزایش ظرفیت‌ها چالش‌برانگیز شده و زیرساخت و بودجه لازم برای این افزایش وجود ندارد. در حالی که در این‌باره نیز اسناد و مدارک بودجه‌ای از رشد هفت برابری بودجه آموزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی حکایت دارد.

مجلس از سال ۱۴۰۱ و مبتنی بر مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی بودجه آموزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی وزارت بهداشت و درمان کشور را هفت برابر کرده‌است. بر این اساس، بودجه تأمین و تجهیز فضاهای آموزشی و کمک آموزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی وزارت بهداشت از ۶۸۶ میلیارد تومان در سال ۱۴۰۰ به ۵ هزار و ۵۶۳ میلیارد تومان در سال جاری رسیده‌است!

پس می‌بینیم بحث‌های مرتبط با بودجه هم بیشتر بهانه است تا واقعیت!

معضل اساتید علوم پزشکی

از سوی دیگر بحث کیفیت آموزشی و شلوغی کلاس‌ها هم موضوعی است که از برنامه‌ریزی آموزشی نادرست حکایت دارد. همچنان که پیش از این و قبل از افزایش ظرفیت‌ها هم وقتی به سراغ دانشگاه‌های علوم پزشکی و بیمارستان‌های دانشگاهی می‌رفتید با دانشجویانی مواجه می‌شدید که استادی بالای سر آنها نبود تا فرآیند یادگیری به درستی شکل بگیرد! این مسئله در حوزه دستیاری تخصص هم به شکلی جدی‌تر خود را نشان می‌دهد، چراکه اهمیت حضور استاد در این دوره جدی است، اما در عمل پزشکانی که به عنوان اساتید علوم پزشکی در دانشگاه‌ها باید حضور داشته‌باشند، خیلی وقت‌ها فقط نامشان بر سر در بیمارستان‌های آموزشی خورده و مهرشان در دست دانشجویانشان است! استاد مذکور اما یا در مطب خصوصی خود طبابت می‌کند یا در سمینارهای خارجی است. البته خیلی وقت‌ها هم در اتاق عمل بیمارستان‌های خصوصی که خودش سهامدار آن است ایستاده و عملکرد دستیارش را نظاره می‌کند! بگذریم از اینکه چنین اساتیدی اغلب همان زیرمیزی‌بگیران مشهور و جزو آن ۷، ۸ درصد پزشکانی هستند که جرم زیر میزی گرفتن آنها را حتی رؤسای صنف پزشکان هم می‌پذیرند! با این اوصاف برای ارتقای آموزش پزشکی باید در عملکرد اساتید این حوزه تجدید نظر کرد. همچنان که همین نگاه از بالا و رفتارهای پادگانی این اساتید یکی از جدی‌ترین دلایل کاهش تمایل به گذراندن دوره تخصص یا انصراف دستیاران و حتی خودکشی آنهاست!

تجربه شکست‌خورده

کاهش ظرفیت پذیرش پزشک آن هم با وجود شرایط کشور و پیری جمعیت تجربه شکست‌خورده‌ای است که طی دهه‌های ۷۰ تا ۹۰ اتفاق افتاد و ماحصل آن را امروز به شکل کمبود پزشک در رشته‌های مختلف شاهد هستیم. چالش خالی ماندن تا ۹۰ درصدی ظرفیت‌های تخصص و کمبود جدی پزشکان متخصص به خصوص در رشته‌هایی مانند اطفال، اورژانس و بیهوشی هم از نامتناسب بودن ورودی و خروجی دانشجوی پزشکی حکایت دارد، چراکه پیش‌نیاز ورود به دوره دستیاری گذراندن دوره پزشکی عمومی است. پس با کاهش ظرفیت‌های پذیرش دوره عمومی در عمل شانس پر شدن صندلی‌های دوره تخصص هم کمتر و کمتر خواهد شد. دود این تصمیمات صنفی، اما در چشم همه فرو می‌رود.

گزیده

افتتاح نخستین کلینیک سلامت سطح اول باروری کشور در بیمارستان بقیه‌الله

نخستین کلینیک سلامت سطح اول در حوزه باروری کشور با نام زنده‌یاد دکتر موسوی در بیمارستان بقیه‌الله(عج) راه‌اندازی شد.

حسین صمدی‌نیا، رئیس بیمارستان بقیه‌الله(عج) در خصوص کلینیک سلامت سطح اول در حوزه باروری شهید موسوی گفت: این کلینیک در نوع خود برای نخستین‌بار در سطح کشور راه‌اندازی شده‌است و از آن جهت اهمیت دارد که در رده سلامت سطح یک قرار می‌گیرد؛ یعنی به شناسایی و پیشگیری از مشکلاتی می‌پردازد که می‌توانند در آینده پس از ازدواج برای جوانان چالش‌زا شوند.

وی در تشریح اهداف این طرح گفت: در این کلینیک، بیماری‌هایی نظیر تیروئید، دیابت و سایر اختلالاتی که می‌توانند در فرآیند باروری و سلامت زوجین اثرگذار باشند، در مراحل ابتدایی شناسایی می‌شوند. همچنین مسائل مرتبط با سلامت زنان همچون آندومتریوز و بیماری‌های مردان از جمله واریکوسل که ممکن است در آینده برای زوج‌های جوان مشکل‌ساز شوند، مورد بررسی و درمان تخصصی قرار می‌گیرد.

وی با تأکید بر اهمیت حمایت نهادهای بالادستی، از جمله وزارت بهداشت و سازمان‌های بیمه‌گر توضیح داد: پیشبرد این طرح نیازمند پشتیبانی جدی مسئولان است تا ان‌شاءالله بتوانیم در تحقق نگاه فوق‌العاده مقام معظم رهبری برای افزایش جمعیت مسلمانان و شیعیان گام مؤثری برداریم.

رئیس بیمارستان بقیه‌الله(عج) درباره نحوه اجرای طرح غربالگری بیان کرد: پزشکان کلینیک در اولین مرحله با گرفتن شرح‌حال کامل از بیماران و انجام معاینات بالینی، موارد مشکوک را شناسایی کرده و در صورت لزوم به حوزه‌های پاراکلینیکی ارجاع می‌دهند. بسیاری از بیماری‌ها از طریق بررسی سوابق خانوادگی و مصاحبه تشخیص اولیه داده می‌شوند و این فرآیند می‌تواند از بروز چالش‌هایی که زوجین پس از ازدواج در زمینه فرزندآوری با آن مواجه می‌شوند، پیشگیری کند. صمدی‌نیا با اشاره به نوع خدمات‌دهی این مرکز تصریح کرد: برخلاف تصور عمومی که بیمارستان بقیه‌الله را مختص افراد نظامی می‌دانند، این کلینیک ویژه عموم مردم و همه هموطنان عزیز است و خدمات آن شامل تمام اقشار جامعه می‌شود. وی درخصوص اهمیت راه‌اندازی این کلینیک در تسریع پیشبرد طرح جوانی جمعیت گفت: در حالی که بسیاری از کلینیک‌ها در سطح کشور در سطوح بالاتر به درمان پس از بروز بیماری می‌پردازند، ما در این مرکز تلاش می‌کنیم پیش از بروز مشکلات به غربال و مراقبت بپردازیم تا تهدیدهای احتمالی سلامت به‌ویژه برای جوانان کشور مهار و مدیریت شوند. ان‌شاءالله اگر چالشی نیز سلامت آنان را تهدید کند، در سریع‌ترین زمان ممکن برای تشخیص و درمان اقدام خواهد شد.

صمدی‌نیا در آخر در خصوص دلیل نامگذاری این کلینیک به اسم «سید غلامرضا موسوی» توضیح داد: چند روز گذشته دکتر سید غلامرضا موسوی رئیس بیمارستان نجمیه فوت کردند. از آنجایی که هم شخص دکتر موسوی و هم بیمارستان نجمیه در امر درمان ناباروری و اجرای طرح جوانی جمعیت بسیار به مردم خدمت کردند، ما اسم این زنده‌یاد را برای کلینیک جدید بقیه‌الله نامگذاری کردیم.

ارسال ۵ هزار و ۵۰۰ هشدار سازمان بازرسی به مدیران

معاون اول قوه قضائیه گفت: ۵ هزار و ۵۰۰ هشدار از ناحیه بازرسی به مدیران ارسال شده‌است، این تعداد هشدار سابقه نداشته و به معنای حمایت تام و کامل از یک مدیر است تا نترسد و به کار خود با قوت و قدرت ادامه دهد.

حجت‌الاسلام حمزه خلیلی گفت: قانون شفافیت یعنی مشارکت مردم را رقم زدن، نمی‌توانیم مردم را در تاریکی نگه‌داریم و پنهان کنیم، بلکه با این قانون که صراحت دارد جلب اعتماد و مشارکت مردم رقم می‌خورد.

معاون اول قوه قضائیه با اشاره به تأکیدات رهبر انقلاب مبنی بر ضرورت در کنار هم قرار گرفتن قوای سه‌گانه گفت: سه قوه با اتحاد باید به فکر تأمین معیشت و نیازهای اساسی مردم باشند و اگر این اتحاد و در کنار هم بودن نباشد تنگنای مردم بیشتر می‌شود، بنابراین این تأکیدات باید جدی گرفته شوند.

خلیلی تصریح کرد: روشی که می‌تواند بخشی از اتحاد لازم در کشور را رقم بزند قانون شفافیت است. با قانون شفافیت باید رضایت مردم را جلب کرده و اینگونه اتحاد و انسجام ملی نیز رقم می‌خورد.

وی با تأکید بر اینکه آنچه از درون قانون شفافیت بیرون می‌آید اتحاد بزرگ است، گفت: این قانون هم اتحاد را رقم زده و هم سطح فساد را در تمام لایه‌ها کاهش می‌دهد و این به تجربه ثابت شده‌است.

معاون اول قوه قضائیه با اشاره به اینکه باید محکم و عزمی قاطع قانون شفافیت را اجرایی کرد، تصریح کرد: در این مسیر باید ریاضت و سختی را تمرین کنیم و این روش برای ما عادی شود.

خلیلی با تأکید بر اینکه باید حول محور شفافیت تمام توان خود را به کار گیریم تا این مهم به درستی و با قوت اجرایی شود، گفت: دانایی و دانستن حق ماست و همه اطلاعاتی که یک کارگزار دارد، همانند یک ملک مشایی است و قابل‌حبس نیست و نمی‌توان آن را از صاحبی که مالک این حق است، مخفی کنیم؛ همگان (همه مردم) مالک آن هستند.

وی تأکید کرد: باید بیندیشیم چگونه هزینه‌هایی را که بر مردم بار می‌شود، کمتر کنیم. این از اظهارات و تأکیدات امیرالمؤمنین(ع) است که در جامعه اسلامی باید مدنظر مسئولان و مدیران قرار گیرد.

معاون اول قوه قضائیه با بیان اینکه امروزه باید بیش از حد از مدیران حمایت کنیم، چراکه مسیر لغزنده است، افزود: مدیران موظف هستند در مسیر با چراغ روشن تصمیمات درستی بگیرند و سازمان بازرسی کل کشور نیز در این مسیر مسئولیت نظارت دارد.

وی با اشاره به اینکه آمار گواه از رویکرد و اقدامات مؤثر و هدفمند سازمان بازرسی دارند، گفت: ۵ هزار و ۵۰۰ هشدار از ناحیه بازرسی به مدیران ارسال شده‌است، این تعداد هشدار سابقه نداشته و به معنای حمایت تام و کامل از یک مدیر است تا نترسد و به کار خود با قوت و قدرت ادامه دهد. سازمان بازرسی در جریان اصلاح ساختارها در بازه مشخص چهار ساله اقدامات مثمرثمری داشته‌است.

خلیلی گفت: همه این باور را داریم و مطالبه عمومی مردم است که در این سرزمین باید با فساد شبکه‌ای و سازمان‌یافته مقابله و مبارزه کرد، همچنین با کسانی که منافذی برای فساد ایجاد کردند، باید برخورد شود.

محیط زیست

فرسایش خاک با شدت ۱۶ تن در هکتار

یک عضو پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری، با اشاره به افزایش فشار بر منابع طبیعی کشور اظهار کرد: تازه‌ترین برآورد رسمی نشان می‌دهد فرسایش سالانه خاک در ایران به ۱۶تن در هکتار رسیده و متوسط شدت فرسایش در ۹استان بالاتر از متوسط کشور است.

رضا بیات درباره آخرین وضعیت فرسایش خاک در ایران و چالش‌های پیش روی مدیریت منابع آب و خاک اظهار کرد: براساس تحقیقات مختلف، رقم فرسایش خاک در یک سال آبی در ایران بین ۶ تا ۲۴ تن در هکتار برآورد شده است. با وجود این، بر اساس آخرین بررسی رسمی پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری شدت فرسایش خاک ۱۶ تن در هکتار است و پروژه‌ای برای به‌روزرسانی این عدد در دست برنامه‌ریزی است.

وی افزود: متوسط شدت فرسایش در استان‌هایی نظیر کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، کردستان، کرمانشاه، خوزستان، بوشهر، چهارمحال و بختیاری، ایلام و لرستان بالاتر از متوسط کشور است و حوضه‌های هندیجان، کارون، حله، اترک، مرزی غرب، مند و کرخه در اولویت کنترل فرسایش آبی قرار دارند.

رشد جمعیت، توسعه عمرانی و تغییر اقلیم عوامل اصلی فرسایش خاک

به گفته این عضو پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری عواملی مانند رشد جمعیت، توسعه عمرانی و تغییر اقلیم، تأثیرات نامطلوبی بر منابع خاک گذاشته‌اند و از جمله عوامل اصلی تشدید فرسایش خاک در ایران محسوب می‌شوند. بیات تأکید کرد: تشدید فرسایش خاک در ایران ترکیبی پیچیده از عوامل طبیعی و انسانی است؛ عواملی که در دهه‌های اخیر شدت یافته‌است. فعالیت‌های انسانی و کشاورزی نامتناسب نقش تعیین‌کننده‌تری نسبت به عوامل طبیعی دارند و فرسایش انسان‌زا ناشی از بهره‌برداری نادرست از زمین و اقدامات عمرانی کارشناسی‌نشده از مهم‌ترین عوامل تخریب خاک محسوب می‌شود. به گفته این عضو پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری، عواملی مانند تغییر کاربری، جنگل‌زدایی، چرای بیش از حد و خارج از وقت همچنین تخریب پوشش گیاهی از جمله قابل توجه‌ترین موارد بهره‌برداری نادرست از زمین است. تغییرات آب و هوایی به عنوان یک عامل تشدید کننده طبیعی، این وضعیت را وخیم‌تر می‌کند. بیات اضافه کرد: تغییرات آب و هوایی، الگوی بارش و دما را در ایران تغییر و با بارش‌های شدید و کوتاه‌مدت و در زمان نامناسب علاوه بر خسارت به محصولات، توان تخریب روان‌آب را افزایش داده‌است. خشکسالی طولانی و افزایش دما باعث کاهش رطوبت خاک و از بین رفتن پوشش گیاهی شده و در نتیجه، خاک را مستعد فرسایش و انتقال به پایین‌دست کرده‌است.

چرخه خشکسالی و فرسایش، بحران عمیق می‌شود

بیات ضمن بررسی تأثیر کمبود آب و خشکسالی بر تشدید فرسایش خاک اظهار کرد: کاهش نزولات و افزایش دما باعث کمبود آب و خشکسالی شده‌است. از سویی دیگر همزمانی کمبود آب و خشکسالی با فرسایش خاک، چرخه‌ای معیوب ایجاد کرده‌است؛ چرخه‌ای که همزمان به دلیل دخالت بشر در قالب فعالیت عمرانی یا بهره‌برداری کشاورزی، تأثیر کمبود آب، خشکسالی و فرسایش خاک را تشدید کرده‌است. این عضو پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری اضافه کرد: خشکسالی باعث خشک شدن شدید لایه‌های سطحی خاک و از بین رفتن پوشش گیاهی می‌شود و آن را مستعد فرسایش می‌کند. به‌طور خلاصه، این دو عامل به‌صورت متقابل یکدیگر را تقویت می‌کنند. کمبود آب پوشش گیاهی را از بین می‌برد و فرسایش بادی را افزایش می‌دهد و فرسایش خاک نیز با از بین بردن قابلیت نگهداری آب در خاک و پر کردن سدها، بحران آب را عمیق‌تر می‌کند.

چالش سیاست‌های دولتی برای حفاظت از خاک

بیات درباره اثربخشی سیاست‌های دولتی حوزه حفاظت از خاک و آب نیز اظهار کرد: اقدامات دولت در این حوزه به‌دلیل ماهیت حاکمیتی منابع آب و خاک و اثر این منابع در زمینه حفظ اکوسیستم و امنیت غذایی کشور اهمیتی ویژه دارد. با وجود اهمیت اقدامات دولتی در زمینه حفاظت خاک و آب، اجرای سیاست‌ها با چالش‌های متعددی روبه‌روست. به گزارش ایسنا وی مهم‌ترین این چالش‌ها را شعارزدگی و انجام اقدامات کلیشه‌ای دانست و افزود: هرچند همزمان با وجود این چالش‌ها، اقدامات مهمی نیز انجام شده‌است. به عنوان مثال تدوین قوانین و مقررات در قالب قانون حفاظت خاک جدیدترین اقدامی است که به همت انجمن علوم خاک ایران و پیگیری و حمایت مؤسسات و انجمن‌های علمی دیگر به ثمر رسیده‌است.

یادداشت

مهسا گربندی

بی‌نفسی در دود بی‌مسئولیتی!

تهران و چندین شهر دیگر، این روزها شبیه بیمارانی هستند که پزشکان معالجشان بالای سرش ایستاده‌اند و فقط مشغول بحث و جدل هستند! ساکنان این شهرها، هر روز صبح با نفس‌های سنگین از خانه‌شان بیرون می‌آیند و دود به ریه‌هایشان می‌رود. در مقابل مسئولان سرگرم تکذیب و توجیه‌اند. گاهی حرف‌های تکرار می‌زنند و گاه حرف‌هایشان موجب نارضایتی و خشم شهروندان می‌شود.

سازمان محیط‌زیست می‌گوید بنزین و گازوئیل توزیع‌شده در تهران و البرز، به‌ویژه سوخت مصرفی نیروگاه‌های اطراف پایتخت، غیراستاندارد است، وزارت نفت می‌گوید «نه، همه‌چیز یوروست»، اما این وزارتخانه نگفته که «یورو» دقیقاً یعنی چه؟

در استانداردهای سوخت، عدد یورو تعیین می‌کند که سوخت چقدر پاک یا آلوده است، مثلاً یورو ۲، سوختی با آلایندگی بالا، مناسب دهه‌ها قبل است و یورو ۴ و یورو ۵، سوختی با گوگرد و بنزن بسیار کمتر و مطابق با استانداردهای روز اروپاست، بنابراین وقتی وزارت نفت فقط می‌گوید «یورو» و عدد را اعلام نمی‌کند، یعنی می‌تواند هر چیزی باشد، از یورو ۲ آلوده تا یورو ۵ پاک. بدون شک، این بازی با واژه‌ها همان‌قدر خطرناک است که دود نیروگاه‌ها. نتیجه آن چه می‌شود؟ اینکه مردم نمی‌دانند چه چیزی وارد ریه‌هایشان می‌شود و نمی‌دانند کدام داده‌ها از سوی کدام مسئول درست است، در نتیجه اعتمادشان، درست مثل هوای شهر، دود می‌شود و به هوا می‌رود!

وقتی مسئولان بر سر کار می‌آیند و مسئولیتی را قبول می‌کنند، انتظار می‌رود که کارهایشان را بدون نقص و با وجدان بالا انجام دهند، اما گاهی دیده می‌شود که این مسئولیت‌ها آنطور که باید و شاید انجام نمی‌شود و تبعات آن دامن مردم را می‌گیرد.

تصاویر ماهواره‌ای نشان داده، جنوب‌غرب تهران مثل کانون آتش، آلاینده‌ها را به سمت شهر می‌فرستد. البته این معضل، تنها مربوط به تهران نمی‌شود، مشهد با وارونگی‌های مکرر، اصفهان با صنایع سنگین، تبریز با ترافیک فشرده، اهواز با ریزگردها و کرج و اراک با نیروگاه‌ها و صنایع آلاینده، همه و همه، درگیر چنین معضلی هستند. معضلی تکراری که بابتش حرف‌های تکراری می‌زنند و بدتر آنکه راهکارهای بی‌عمل برایش می‌دهند!

آنطور که گزارش سازمان استاندارد نشان می‌دهد ۸۳ درصد بنزین کشور غیراستاندارد است. این یعنی هر بار که باک خودرو را پر می‌کنیم، سهمی از آلودگی، مستقیم وارد ریه‌هایمان می‌شود، چه در تهران، چه در مشهد، چه در اصفهان یا اهواز و هر شهر دیگری!

در مقابل می‌بینیم، جلسات کارگروه ملی آلودگی هوا، به جای تصمیم جدی و عملی و کارساز، به یک «هیچ» ختم می‌شود. نه برنامه‌ای برای جمع‌آوری خودروهای فرسوده، نه تعهدی برای اصلاح سوخت، نه حتی یک سازوکار ساده برای پایش مستقل. از هیچ کدام از اینها خبری نیست. گویی عمده مسئولان منتظرند که باد و باران بیاید و مشکلات را حل کند.

البته که این بحران فقط مختص ایران نیست. سازمان جهانی بهداشت در گزارش سال ۲۰۲۵ اعلام کرده که آلودگی هوا سالانه ۷ میلیون مرگ قابل پیشگیری در جهان رقم می‌زند و بیش از ۹۹ درصد جمعیت زمین در هوایی زندگی می‌کنند که کیفیت آن پایین‌تر از استانداردهای توصیه‌شده‌است، اما این بدان معنا نیست که سهم قصور مسئولان در کشورمان نادیده گرفته شود؛ چراکه بسیاری از کشورها، آستین همت بالا زده‌اند و اقداماتی چون سرمایه‌گذاری در انرژی پاک، استانداردهای سختگیرانه و کنترل صنعتی و از این دست موارد را در دستور کار قرار داده‌اند، اما مدیران در کشور ما چه کرده‌اند؟!

بدون شک این داده‌های جهانی و اقداماتی که برای مقابله با آلودگی هوا انجام شده، یک پیام روشن دارند، اینکه برخی از کشورها به سمت اقدام فوری و البته عملیاتی حرکت می‌کنند، اما آقایان مسئول در کشور ما، درگیر تکذیب و تناقض هستند و دست روی دست می‌گذارند.

نه امسال و نه سال گذشته، نه حتی دو سال و سه سال قبل، بلکه سال‌های سال است که تهران، مشهد، اصفهان، تبریز، اهواز، کرج، اراک و غیره، با وارونگی دما و آلودگی دست‌وپنجه نرم می‌کنند و در گردوغبار نفس می‌کشند. در چنین وضعیتی، اما بیشتر از آنکه وارونگی دما و هوا به چشم بیاید، وارونگی مسئولیت است که دیده می‌شود!

وزارت نفت می‌گوید نیروگاه‌ها، گاز می‌سوزانند و گازوئیل تنها در مخازن کمکی آنها نگهداری می‌شود، معاون اجرایی رئیس‌جمهور خودروهای فرسوده را مقصر می‌داند، وزارت نیرو اطلاعات سوخت را محرمانه اعلام می‌کند و آن را برای سازمان محیط‌زیست ممنوع می‌داند، و به این ترتیب، هر کس ساز خودش را می‌زند و سهم تقصیر را بر گردن دیگری می‌اندازد. متأسفانه کسی نیست که سهم قصور خود را بپذیرد و درصدد جبرانش باشد و در این میان، تنها چیزی که برای شهر می‌ماند، دود غلیظی است که هر روز بر فرازش می‌نشیند.

پرواضح است که بحران آلودگی هوا نه با تعطیلی مدارس حل می‌شود، نه با انکار و نه با جلسات بی‌حاصل. راهکارها هم مشخص است. سوخت استاندارد با عدد مشخص، جمع‌آوری ناوگان فرسوده، پایش مستقل و شفافیت بی‌ملاحظه. و تنها اراده و عزم کافی برای اجرای آنهاست که نیاز است تا این بحران را حل و فصل کند.

دیگر آلودگی هوا در کشور ما تنها یک بحران زیست‌محیطی محسوب نمی‌شود، بلکه بحران اصلی، ناکارآمدی و بی‌مسئولیتی برخی از مسئولان است. در چنین شرایطی، دود فقط از اگزوزها و دودکش‌ها نیست که بلند نمی‌شود، بلکه از دل اعتماد سوخته شهروندانی برمی‌خیزد که سال‌هاست در مه بی‌توجهی‌ها گرفتار هستند.

خبر کوتاه

- اداره کل هواشناسی استان تهران نسبت به تشدید بارش طی چهارشنبه (۱۹ آذرماه) در برخی نقاط استان هشدار داد.
- عضو شورای شهر تهران گفت: بودجه اداره کل امور بانوان شهرداری تهران از ۲۳ میلیارد تومان در سال ۱۴۰۰ به ۴۳۷ میلیارد تومان در سال ۱۴۰۴ رسیده و رشدی ۱۹ برابری داشته‌است.
- رئیس سازمان بهزیستی کشور با تأکید بر اینکه محله‌محوری نسخه جدید حکمرانی اجتماعی است، گفت: بسیج در طرح‌های محله‌محور این سازمان در قالب شبکه داوطلبان می‌تواند حضور مؤثری داشته باشد.
- وزیر آموزش و پرورش گفت: یکی از دلایل اصلی مشکلات در عرصه آموزش و پرورش سیاست‌زدگی، بی‌ثباتی و کم‌توجهی به نقش این نهاد است که باید این مسائل ریشه‌ای حل شوند تا بتوان حرکت جدی و مؤثری در جهت توسعه پایدار داشت.
- مدیر کل دفتر حفاظت و احیای تالاب‌های سازمان حفاظت محیط‌زیست از آغاز همکاری دو سازمان محیط‌زیست و زمین‌شناسی برای اجرای برنامه علمی و میدانی احیای تالاب ارژن فارس خبر داد و گفت: نقشه راه احیای تالاب ارژن تکمیل شده‌است.
- جمعی از معلولان دارای ضایعه نخاعی شدید از سید جواد حسینی، رئیس سازمان بهزیستی کشور، خواستند تا بودجه اصلی ماده ۲۷ لایحه حقوق معلولان هرچه سریع‌تر به معلولان خیلی شدید و شدید اختصاص یابد.
- رئیس دانشگاه شهید رجایی از تشکیل کمیته تصمیم‌گیری و صدور مجوز ساخت خوابگاه جدید ۳ هزار نفری برای دانشجو معلمان خبر داد.